

**TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER
PARLAMENTER ASAMBLESİ
(TÜRKPA)**

İÇ TÜZÜK

İÇ TÜZÜK

Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi

İşbu İç Tüzük 21 Kasım 2008 tarihinde imzalanan İstanbul Anlaşması'na uygun olarak Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nin (ileride Asamble olarak anılacaktır) organizasyon ve faaliyetlerini düzenler.

ASAMBLE'NİN BİLEŞİMİ VE YAPISI

Madde 1

1.Asamble, Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi hakkındaki İstanbul Anlaşması'na katılan parlamentoların delegasyonlarından oluşur. (İleride Anlaşma Tarafları olarak anılacaktır.)

2.Delegasyonlar, Anlaşma Tarafları parlamentolarında kendi iç tüzük ve prosedürlerinin uygun gördüğü üyeler arasından seçilen veya görevlendirilen temsilcilerinden oluşur. Delegasyonlara (parlamento kanatlarından birinin) parlamento başkanı ya da istisnai durumlarda parlamento başkanvekili başkanlık eder.

3.Delegasyon üyelerinin süreleri ve yetkilerinin son bulması ulusal tüzük ve ulusal yasalar doğrultusunda belirlenir.

4.Parlamento delegasyonları eşit ve bir oy hakkına sahiptir.

Madde 2

1.Asamblenin koordinasyon faaliyetleri, Anlaşmaya Taraf delegasyon başkanları veya yetkilendirilmiş temsilcisinden oluşan Asamble Konseyi tarafından yürütülür.

2.Asamble Konseyi Başkanlığı, Konsey toplantısının yapıldığı ülkedeki Anlaşma Tarafının başkanı veya onun yokluğunda Başkanvekili tarafından yürütülür.

Asamble Konseyi Başkanı, Asamble olağan toplantılarına başkanlık eder.

3.Asamble Konseyi, Konsey Başkanı'nın çağrısı ile Genel Kurul toplantısından bir gün önce toplanır.

4.Asamble Konseyi, Asamble Genel Kurul toplantısının bir sonraki tarihi, yeri ve gündemini belirleyerek Genel Kurul'un onayına sunar.

Madde 3

1. Asamble aşağıdaki komisyonları oluşturur:

- Ekonomi, ticaret ve finans konularında daimi komisyon;
- Yasama meseleleri üzerine daimi komisyon;
- Uluslararası ilişkiler üzere daimi komisyon;
- Sosyal, kültürel ve insani konular üzere daimi komisyon;

2. Komisyonlar faaliyetlerini aşağıdaki esaslarla hayata geçirir:

- Yetkilerine ilişkin konulara bakar;
- Asamble Konseyi ve Başkanı tarafından kabul edilen kararların yürütülmesini sağlar, belgeleri değerlendirir ve komisyonlara sunulan önerileri inceler;
- Komisyon rapor, tavsiye ve karar taslaklarını kabul eder ve Asamblenin Konseyi toplantısına sunmak için oylama yoluyla raportörler belirler;

3. Yeni komisyonların kurulmasına veya varolan komisyonların düzenlenmesine Asamble Konseyi'nin teklifi ile Genel Kurul toplantısında karar verilir.

4. Komisyonlar Asamble Konseyi'nin düzenlediği Asamblenin iş programına göre komisyon başkanlarının belirlediği tarihte yılda bir defadan az olmamak şartı ile toplanır;

5. Her komisyon kendi toplantısının gündemi ve yeri hakkında kendisi karar verir ve bu karar komisyon sekreteri aracılığıyla yazılı olarak üyelere bildirilir. Asamblenin raporlarını tartışmadan sonra komisyonlar aldıkları tavsiye ve kararlar çerçevesinde mevcut girişimleri inceler;

6. Üye devletler komisyonlara ev sahipliğini İngilizce alfabetik sıraya göre süreli dönemlerle kullanır. Üye ülke özürü sebebiyle dolay komisyon oturumuna ev sahipliği yapamayınca ev sahipliği sıradaki ülkeye verilebilir;

7. Komisyon Başkanı olmadığı durumlarda oturumlara başkan yardımcısı başkanlık yapar;

8. Komisyonlar belli alanlarda uzmanlaşan geçici komisyonlar kurabilirler;

9. Geçici komisyonların üyelerinin sayısı, faaliyetleri ve çalışma prensipleri geçici komisyonu düzenleyen komisyon tarafından belirlenir;

10. Geçici komisyonlar son raporların sunulması ile ilgili bağlantılı oldukları komisyon önünde sorumludur;

11. İki komisyon ortak çıkarlara ilişkin konularda birlikte toplantı yapabilir;

12. Komisyonlarının kararları oy çokluğu ile kabul edilir;

13. Herhangi bir üye isim okunarak oylama yöntemini talep etmezse, komisyonlarda oylama el kaldırma usulüyle gerçekleştirilir.

14. Komisyon tarafından Genel Kurula sunulacak son raporla ilgili karar $\frac{3}{4}$ oy çoğunluğu ile kabul edilir.

15. Komisyonların çalışmalarına katılmak için TÜRKPA Genel Sekreteri tarafından Komisyon Başkanı ile ortak karara vararak, gözlemci ve misafir olarak diğer uluslararası örgütlerin, parlamentoların ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri davet edilebilir.

16. Komisyonların oturumu yapılan Anlaşma tarafının parlamentosu tüm kurumsal sorunları ve delegasyonun yerleşmesi üzere masrafları üstlenir. Her komisyon üyesinin komisyon toplantısına katılımıyla ilgili ulaşım masrafları, temsil ettiği parlamento tarafından üstlenmektedir.

17. Komisyon toplantılarının başka karar karar kabul edilmediği takdirde açık yapılır. Komisyonun tüm oturumlarının protokolleri komisyonun Sekreteri tarafından düzenlenir ve TÜRKPA Sekreteriyasının arşivinde muhafaza edilir

Madde 4

1. Komisyon üyeleri arasından Komisyon Başkanı ve Başkan Yardımcısı seçilir.

2. Komisyon başkanı ve yardımcısı 3 yıllığına seçilir. Komisyon üyeleri parlamento delegasyonları tarafından 3 yıllığına seçilir. Komisyon üyelerinin yerinin boşalması durumunda en geç bir ay içerisinde taraflar bu pozisyona yeni bir temsilci atar.

3. Komisyon toplantılarında Komisyon başkanının olmadığı durumlarda Başkan yardımcısı yerine geçer.

Madde 5

1. Asamble Konseyi toplantısından önce, Anlaşma Tarafı Parlamento Genel Sekreterleri veya yetkilendirdiği kişiler başkanlığındaki çalışma grupları, Asamble faaliyetlerine destekte bulunmak üzere toplanırlar.

2. Anlaşma Tarafı Parlamento Genel Sekreterleri başkanlığındaki çalışma grupları, Asamble Konseyi ve Genel Kurul toplantıları gündemine dair taslakları müzakere eder ve hazırlar.

Madde 6

1. Asamble faaliyetlerini koordine eden daimi idari organ Sekreteryadır.

2. Sekreteryaya faaliyetleri, yapısı ve finansmanı Asamble Konseyi tarafından teklif edilen ve Genel Kurul tarafından kabul edilen Sekreteryaya Yönetmeliği ile belirlenir.

GENEL KURUL TOPLANTISI

Madde 7

- 1.Asamblenin faaliyet şekli olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarıdır.
- 2.Olağan Genel Kurul toplantıları, taraf ülke sınırları içerisinde İngilizce alfabetik sıra ile yılda bir defadan az olmamak üzere düzenlenir.
- 3.Olağanüstü Genel Kurul, Anlaşma taraflarından birinin teklifi ile başkanlık yapan parlamentonun çağrısı ve diğer tüm tarafların kabulü ile toplanır.

Madde 8

Asamble Genel Kurul toplantıları genel olarak kamuya açıktır. Kapalı toplantılar ise Asamble Konseyi kararı ile bir Anlaşma tarafının inisiyatifi doğrultusunda diğer Anlaşma taraflarının da rızasıyla gerçekleştirilir.

YETERSAYISI

Madde 9

- 1.Asamble Genel Kurul toplantı yetersayısı, her bir parlamento delegasyonunun üyelerinin toplam sayının 2/3'ünden az olamaz.
2. Asamble Konseyi yetersayısı Konsey üyeleri toplam sayısının 3/4'ünden az olamaz.
- 3.Komisyon toplantı yetersayısı Asamble parlamento delegasyonlarının yarısından az olmamalıdır.
- 4.Başkan, Genel Kurul ve Konsey toplantıları öncesinde yetersayısının sağlanıp sağlanmadığını denetler.
- 5.Yetersayı olmaması durumunda oylama yapılamaz ve karar alınamaz.

BAŞKAN

Madde 10

- 1.Asamble Genel Kurul toplantısında başkanlığı (ileride *Başkan* olarak adlandırılacaktır) Asamble Konseyi Başkanı veya onun yetkilendirdiği Asamble Konseyi üyelerinden birisi yapar.
- 2.Başkan Asamble Genel Kurul toplantılarını açar ve kapatır, tartışmaları yönetir, oylanacak konuları gündeme getirir, işbu İç Tüzük'e gözlemciler ve parlamento delegasyonu üyelerince uyulup uyulmadığını takip eder, Asamble Konseyi üyeleri ile gelecek Genel Kurul toplantısı gündemi, yeri ve tarihi konusunda mutabakat sağlar, Asamble çalışmalarının organizasyonu konusunda önlemler alır ve diğer kurumlarla ilişkili olarak Genel Kurul'a sunar.
- 3.Başkan Genel Kurul toplantılarında tartışmalara katılamaz.

GENEL KURUL TOPLANTISI GÜNDEMİ

Madde 11

- 1.Gündem taslağı Anlaşma Taraflarının teklifleri doğrultusunda, Asamble Konseyi tarafından düzenlenir.
- 2.Anlaşma Tarafı delegasyonlar Asamble Genel Kurul Toplantısı gündem taslağına ekleme ve değişiklikler yapabilirler.
- 3.Gündem Asamble Genel Kurulu Toplantısında kabul edilir.

KONUŞMA HAKKI, YÖNETİM DÜZENİ PROSEDÜR (USUL) ÜZERİNE TEKLİFLER

Madde 12

1.Asamble toplantılarında parlamento delegasyonu temsilcileri, Başkan'ın izni ile konuşurlar.

2.Toplantı esnasında başkan tüm parlamento delegasyonlarına fikirlerini söyleme imkanını temin eder. Tartışmalar bu şartın yerine getirilmesinden sonra kesilebilir.

3.Raportörler kabul edilen bildirili gündeme uygun olarak konuşurlar.

Madde 13

1.Genel Kurul toplantısındaki tartışmalar sırasında aynı konu için parlamento delegasyonları üç defadan fazla konuşma yapamaz. Bir konuşmanın süresi aksi kabul edilmedikçe 10 dakikayı aşmamalıdır.

2.Müzakere edilen taslak üzerine teklifler sözkonusu metne kaydedilmek üzere yazılı olarak verilir.

Madde 14

1.Delegasyon temsilcileri, belirlenen raportörler hariç, hangi düzende söz istemişlerse ona uyugun şekilde konuşurlar. Raportörler, Asamble Konseyi kararı ile atanır ve Başkanın kararı ya da karar verilen düzende sunum yaparlar.

2.Delegasyonlar vaktinden önce Başkana yazılı veya sözlü olarak başvurarak ya da toplantı esnasında aracısız olarak söz verilmesini isteyebilir.

3.Başkan müzakereler esnasında toplantı prosedürüne uyulmasını sağlamakla görevlidir. Konuşma yapanın müzakere edilen konudan sapması, toplantı düzenini ihlal etmesi veya uygunsuz ifadeler sarf etmesi durumunda, Başkan uyarı yapabilir veya konuşmadan men edebilir ve Anlaşma Tarafı delegasyona konuşmacıyı değiştirmesini teklif edebilir.

Madde 15

1. Söz hakkı, sıralama olarak delegasyonlardan usul üzerine teklifte bulunanlara verilir.

2.Prosedür (Usul) üzerine öneride bulunan, teklifinin gerekçelerini müzakere edilen konuya değinmeden kısaca izah eder.

3.Prosedür (Usul) üzerine müzakere yapıldığı esnada teklif sahibi delegasyon ve karşıt görüşü savunan delegasyonlar konuşma yaparlar ve bu konuşmalar üçer dakikadan fazla sürmemelidir.

OYLAMA

Madde 16

Asamblenin her üyesi, Komisyon Başkanları ve yardımcılarının, Genel Sekreter ve yardımcılarının seçimlerinde ferdi olarak bir oy hakkına sahiptir. Diğer konularda ise her parlamento delegasyonu genel olarak bir oy hakkına sahiptir. Parlamento delegasyonları oylama konusunda kendi içlerinde ortak karar alabilirler.

Madde 17

1. Oylama, isim okuma yolu ile veya gizli yapılmadığı takdirde, Konsey, Genel Kurul ve Komisyon toplantılarında açık oylama şeklinde yapılır. Oy sayımında sadece kabul ve ret oyları sayılır. Çekimser oyların sayısı kaydedilir.

2.Asamblede isim okuma yolu ile yapılan oylama, en az 3/4 parlamento delegasyonunun talebi üzerine İngilizce alfabetik sıra ile yapılır.

3.Başkan oyların sayımının yapılmasından sorumludur ve oylama sonucunu ilan eder.

Madde 18

1. Anlaşma Taraflarından birinin talebi halinde, bir görev için yapılacak seçimlerde gizli oylama yapılabilir.

2. Başkan her Anlaşma Tarafından bir kişinin bulunduğu sayım komisyonunu tayin eder. Oyların sayımında sadece uygun şekilde teklif edilen adayların soyadlarının yer aldığı pusulalar değerlendirilecektir. Oylama sonucunu Başkan ilan eder.

3. Oylama prosedürüne dair konuşma talebinde bulunulmadığı takdirde, oylama süreci sonuç ilan edilene kadar kesilemez. Başkan tarafından oylama neticesi açıklandıktan sonra oylama prosedürü tamamlanmış, oylama neticesi kati sayılır.

4. Her parlamento delegasyonu oylama prosedürü başlayana veya onun bitiminin ardından açıklayıcı konuşma, resmi açıklama veya gerekçelendirme hakkına sahiptir. Parlamento delegasyonu ilgili konuşmanın uygun şekilde düzenlenmesini ve Sekreteryaya tarafından dağıtılmasını talep edebilir.

KARAR ALMA, KONSENSUS (OYDAŞMA)

Madde 19

1. Asamble kararlarını bildiri, çağrı ve tavsiye şeklinde alır. Kurumsal konularda Asamble yürütmeye dair kararlar kabul edebilir.

2. Asamble kararları sadece Genel Kurul toplantılarında alınır.

3. Asamble tarafından alınan kararlar, incelenmesi için Anlaşma Taraflarına, uluslararası parlamenter ve diğer kuruluşlara gönderilir.

Madde 20

1. Müzakere edilen konudaki Asamble kararları konsensus (oydaşma) temeline göre alınır.

2. Konsensus (oydaşma) ile toplantıda hazır bulunan ve sözkonusu sorun üzerine müzakerelere katılan Anlaşma Tarafı delegasyonların, hiç bir resmi itirazda bulunmamaları anlaşılmaktadır.

TOPLANTILARIN FİNANSMANI

Madde 21

1. Toplantıyı düzenleyen Anlaşma Tarafı parlamento, organizasyon ile ilgili tüm masrafları ve de delegasyon üyelerinin konaklama masraflarını üstlenir.

2. Her parlamento delegasyonu toplantıya katılım ile ilgili yol masraflarını kendisi karşılar.

TOPLANTININ DİLLERİ

Madde 22

1. Asamble resmi dilleri Anlaşma Taraflarının devlet dilleri ve İngilizce'dir.

2. Anlaşma Taraflarından, Asamble resmi dillerinden başka diğer bir dili kullanmak isteyenler teknik şartların temini ile ilgili tüm masrafları üstlenir.

MİSAFİR VE GÖZLEMCİLER

Madde 23

1. Asamble Konseyinin rızası ile ve Başkanın daveti üzerine Asamblenin açık olan toplantılarına gözlemci ve misafir olarak;

- Taraflar dışında kalan Parlamento temsilcileri veya üyeleri;
- Uluslararası parlamento temsilcileri ve diğer organizasyonlar;
- Sivil toplum kuruluşu temsilcileri katılabilirler.

2. Öngörülen gözlemci ve misafirlerin listesi Asamble Konseyi üyelerinin inisiyatifi veya Misafir gözlemci statüsünde toplantılara katılmak isteyen kuruluşların isteği doğrultusunda Genel Sekreter tarafından oluşturulur ve önceden tüm Anlaşma Taraflarına bildirilir. TÜRKPA

Genel Sekreteri ev sahibi ülkenin parlamentosunun rızası ile diğer ülkelerin parlamentolarının genel sekreterlerini, TÜRKPA'nın işbirliği yaptığı uluslararası örgütlerin genel sekreterlerini, sivil toplum örgütlerinin temsilcilerini misafir sıfatıyla Asamblenin açık oturumlarına davet edebilir;

3. Asamble'ye üye ve üye olmayan ülkelerden teklif veya davet geldiği takdirde, Asamble'ye üye olan ülkelerin parlamentolarının milletvekilleri ve TÜRKPA Sekreteriyasının üyelerinden oluşan uluslararası gözlemciler grubu uygun bulunan seçimlerin gözlemini gerçekleştirebilir.

4. Seçimlerde gözlem yapacak delegasyonun listesinin düzenlenmesi, eşit temelde üye ülkeler arasında paylaşılması, gözlemcilik yapılacak ülkeden gelmiş davet mektubunun diğer üye ülkelerin parlamentolarına ulaştırılması TÜRKPA Sekreteriyası tarafından gerçekleştirilir.

5. TÜRKPA Sekreteriyası, uluslararası gözlemciler grubunun programını seçimlerin gözlemi yapılacak ülkenin parlamentosu ile birlikte düzenler.

6. TÜRKPA'nın seçimleri gözlemek amacıyla belirlenmiş delegasyon üyelerinin ulaşım ve konaklama masraflarını, üye oldukları ülkelerin parlamentoları karşılar.

7. TÜRKPA uluslararası gözlemciler grubu TÜRKPA'nın Genel Sekreteri'nin önerisi ve Asamble Konseyi'nin onayı ile Asamblenin işbirliği yaptığı diğer uluslararası örgütlerle birlikte Asamble'ye üye olan ve üye olmayan ülkelere seçim gözlemi yapabilir.

Madde 24

1. İşbu İç Tüzük'ün 23. Maddesi 1. paragrafı "a" bendinde belirtilen Gözlemci ve Misafirlere Başkan uygun gördüğü zaman ve sırada konuşma için söz verebilir.

2. Diğer gözlemci ve misafirlere de Anlaşma Taraflarından birinin veya Başkanın isteği üzerine söz verilebilir.

3. Anlaşma Taraflarından herhangi birisinin itiraz etmesi durumunda, Gözlemci veya Misafirin toplantıda konuşma hakkı alınabilir.

Madde 25

1. Asamble toplantısında başkan, davet edilen misafir veya gözlemci hakkında parlamento delegasyonlarını bilgilendirir.

2. Gözlemci ve misafirler Asamble çalışmalarına müdahale etme hakkına sahip değildir. Kabul veya kabul etmeme yaklaşımlarını ortaya koymaktan uzak durmalı ve düzene uymalıdır.

3. Anlaşma taraflarından birinin itirazı ile gözlemci veya misafir toplantıda konuşma hakkından mahrum kalabilir.

DEĞİŞİKLİKLER VE YÜRÜRLÜK

Madde 26

1. İşbu İç Tüzük'te yapılacak değişiklik ve eklemeler Asamble Konseyi'nin teklifi ve Genel Kurul onayı ile yapılabilir.

2. İşbu İç Tüzük Genel Kurul'un kabulünden sonra yürürlüğe girer.